

ضرورت توجه به مسأله بهداشت، ایمنی و محیط زیست (HSE) در محیط‌های آزمایشگاهی و کارگاهی

احمد آقایی^۱

مؤسسات آموزش عالی کشور، واحد و یا مدیریتی تحت عنوان HSE ایجاد شده و تشکیلات منسجمی در این خصوص دایر گشته است. شکی نیست که ایجاد تشکیلات اداری و تعیین مسؤل و کارشناس، در پیشبرد اهداف یک مجموعه در مجموعه‌های دولتی نقش بسیار مهمی دارد. تدوین چک لیست‌های مختلف ایمنی و بهداشتی و انجام بازدیدهای ادواری و منظم بر اساس آن‌ها و جمع‌بندی نقاط ضعف و مشکل‌ساز و اقدام برای رفع آن‌ها نیازمند نیروهای کاری و مدیریتی منسجم است. در حال حاضر عدم وجود تشکیلات اداری تعریف شده در بسیاری از مؤسسات آموزش عالی می‌تواند یکی از موانع جدی در پیشبرد اهداف این موضوع جدی و مهم می‌باشد که امید می‌رود وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با ارسال مکتوبات قانونی، دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی کشور را ملزم به ایجاد مدیریت HSE در تشکیلات سازمانی نماید. آموزش نیروهای فعال در این حوزه چه در سطح مدیریتی و چه در سطح کارشناس، از طریق مدرسان زبده HSE می‌تواند در دستیابی به اهداف و انجام کارهای مؤثر، اهمیت زیادی داشته باشد. تخصیص اعتبار سالیانه ثابت که فقط برای انجام امور HSE صرف شود و ارائه گزارش سالیانه آن به وزارت عتف هم از خلأهای فعلی در توسعه HSE است. در شرایط اقتصادی نامطلوب مانند سال جاری، مسؤلین مؤسسات دولتی معمولاً از هزینه‌کرد در چنین حوزه‌هایی سر باز می‌زنند، لذا به منظور جلوگیری از چنین روندی بهتر است اعتبار سالیانه‌ای به این بخش اختصاص داده شود. ایجاد کارگروه و کمیته تخصصی در وزارت علوم با استفاده از اعضای جامعه علمی کشور و تدوین سیاست‌ها و برنامه‌ها و انتشار کتب، جزوات و بروشورهای آموزشی در وزارت علوم و ارسال آن‌ها به دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی سراسر کشور هم جزء نیازهای مهم این حوزه

یکی از جدی‌ترین چالش‌ها در محیط‌های علمی و تحقیقاتی کشور مسائل مرتبط با بهداشت، ایمنی و محیط زیست است. پس از وقوع حوادث متأثرکننده در محیط‌های آزمایشگاهی دانشگاه‌ها و مراکز علمی کشور در سال‌های اخیر، خوشبختانه دفتر حمایت و پشتیبانی امور پژوهش و فناوری در سال ۱۳۹۴ دستورالعمل اجرایی HSE در آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها را به کلیه مؤسسات آموزش عالی ابلاغ نمود. ابلاغ این دستورالعمل، گام بسیار مؤثری در جدی گرفتن مسائل HSE بود و بر این اساس شوراهای بهداشت، ایمنی و محیط زیست شکل گرفت. البته تشکیل شوراها و ابلاغ دستورالعمل‌ها برای تثبیت موقعیت و جایگاه مسأله مهم HSE کافی نیست و امید است مسؤلین مربوطه با پیگیری دوره‌ای روند فعالیت‌ها در مؤسسات آموزشی و پژوهشی کشور، از تداوم آن‌ها مطمئن شوند. هم‌چنین برگزاری نشست‌های تخصصی مربوط به HSE که یک مورد در سال ۱۳۹۵ برگزار شد (البته متأسفانه پس از آن ادامه پیدا نکرد) و ایجاد امکان بحث و تبادل نظر مدیران و کارشناسان HSE می‌تواند اثربخشی زیادی در جا افتادن فرهنگ توجه به بهداشت، ایمنی و محیط زیست در جامعه علمی و آزمایشگاهی کشور داشته باشد. بدون تردید HSE باید به صورت یک فرهنگ در بین فعالان آزمایشگاهی کشور درآید و در این مسیر استفاده از ابزارها و امکانات مختلف باید در ایجاد فرهنگ و فضای HSE بکار گرفته شود. محیط‌های پُرخطری نظیر آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها که شاید هر ساله آسیب‌های جانی و مالی بسیاری به بدنه علمی کشور وارد می‌کند بایستی ایمن باشند. تنوع آزمایشگاه‌ها از نظر موضوع کاری و نیز استفاده از مواد و ترکیبات مختلف و تولید پسماندهای متنوع شیمیایی، زیستی، نانو و ... پیچیدگی مدیریت در حوزه HSE آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها را بیش‌تر می‌کند. در برخی از

^۱ رئیس آزمایشگاه مرکزی دانشگاه مراغه، مراغه، ایران. ایمیل: aghaee2001@yahoo.com، شماره تماس: ۰۹۱۲۴۰۵۵۴۴۷

است. لذا از کلیه همکاران و علاقمندان دعوت می‌شود مقالات ارزشمند خود در این مورد را جهت بررسی ارسال فرمایند. در پایان از جناب آقای دکتر محمدحسین رسولی فرد مدیر محترم امور آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه زنجان و یکی از فعالان حوزه HSE در کشور که به عنوان یکی از اعضای هیأت تحریریه و به عنوان دبیر تخصصی بخش HSE نشریه، تاکنون زحمات بسیاری در بررسی مقالات مرتبط با HSE متقبل شده‌اند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

است. اگر چه فعالیت‌های خوبی در دفتر حمایت و پشتیبانی در این خصوص انجام گرفته و در حال انجام می‌باشد، با این حال در برخی موارد حرکت‌ها بسیار بطئی و کند بوده و هنوز با شرایط مطلوب فاصله زیادی وجود دارد.

هدف از ارائه مطالب بالا، بازگویی اهمیت HSE در محیط‌های علمی بویژه در آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها بوده و به همین دلیل یکی از رسالت‌های مهم دست‌اندرکاران نشریه "رویکردهای نوین در آزمایشگاه‌های علمی ایران" انتشار مقالات تخصصی حوزه HSE

